

แนวทางการพัฒนาการศึกษาเพื่ออาชีพสำหรับชุมชนชนบทของวิทยาลัยการอาชีพในเขตภาคกลาง

นางสาวชนิษฐา จงพิพัฒนวิณิชย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาสารัตถศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-331-386-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING
FOR RURAL AREAS OF INDUSTRIAL AND COMMUNITY COLLEGES IN CENTRAL REGION**

Miss Chanistha Jongpiputvanich

**A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy in Development Education**

Department of Foundations of Education

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1998

ISBN 974-331-386-9

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

นางสาวชนิษฐา จงพิพัฒน์วณิชย์ : แนวทางการพัฒนาการศึกษาเพื่ออาชีพ สำหรับชุมชนชนบทของ
วิทยาลัยการอาชีพในเขตภาคกลาง (GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF VOCATIONAL
EDUCATION AND TRAINING FOR RURAL AREAS OF INDUSTRIAL AND COMMUNITY
COLLEGES IN CENTRAL REGION) อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ.ดร.ชนิตา รัชพลเมือง , อาจารย์ที่
ปรึกษาร่วม : นายสุนทร สุนันท์ชัย, ดร.จริยา ทัพพะกุล ณ ออยุธยา 242 หน้า ISBN. 974-331-386-9

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สสำรวจความต้องการด้านอาชีพของชุมชนชนบทในเขตบริการของ
วิทยาลัยการอาชีพในเขตภาคกลาง 2) ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพในด้านการจัดการศึกษา
แบบต่อเนื่องในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ การให้บริการวิชาชีพแก่ชุมชนและหน่วยงานในท้องถิ่น การเป็น
ศูนย์กลางทางวิชาการแก่ชุมชนและท้องถิ่น และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพของ
วิทยาลัยการอาชีพในเขตภาคกลาง ใช้วิธีการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรรวม อุดสาหกรรม หัวหน้า
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเกษตรและอุตสาหกรรม ผู้บริหารสถานศึกษา และการสนทนากลุ่มกับครู-อาจารย์
นักเรียนและนักศึกษา

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ความต้องการด้านอาชีพ จากการวิเคราะห์ความต้องการของชุมชนในเขตบริการพบว่า ความรู้ที่
เกี่ยวข้องกับอาชีพในด้านเกษตรกรรมที่ต้องการคือ การตัดเมล็ดพันธุ์พืชและการเพาะพันธุ์ข้าว การปลูกพืชไร้
หมุมเวียน และการดูแลรักษาโรคพืช ในด้านคหกรรมต้องการความรู้เกี่ยวกับการตัดเย็บเสื้อผ้า การผสมสี การ
ย้อมผ้า การออกแบบลวดลายผ้า การแปรรูปจากผลผลิตทางการเกษตรจากท้องถิ่น ได้แก่การทำน้ำผลไม้ และ
การทำน้ำสมุนไพร ด้านพัฒนชยกรรม ต้องการความรู้ด้านการบริหารและการจัดการ รวมทั้งการจัดสรรณ
ส่วนด้านอุตสาหกรรมพบว่า ชุมชนต้องการความรู้ที่เกี่ยวข้องกับงานช่าง และอุตสาหกรรมหลักของชุมชน

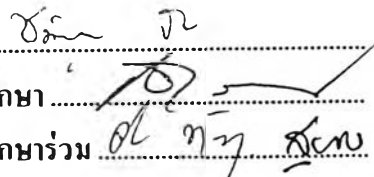
นอกจากนี้ยังพบว่า ชุมชนส่วนใหญ่ต้องการความรู้ในลักษณะการฝึกอบรมระยะสั้น การบริการข้อ่าว
สารข้อมูล และการศึกษาในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การศึกษาที่บ้าน และสถานประกอบการ

2. สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาวิทยาลัยการอาชีพ พบว่า วิทยาลัยส่วนใหญ่ไม่มีการเปิดสอน
หลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับอาชีพในภาคเกษตรกรรม ซึ่งเป็นอาชีพหลักของชุมชนชนบท สาขาวิชาและรายวิชาที่เปิด
สอนในหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ หลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูง และหลักสูตรระยะสั้นบางสาขา ไม่
สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน อีกทั้งยังพบว่า ไม่มีการจัดบริการหน่วยเคลื่อนที่เพื่อเป็นศูนย์กลางวิชาการ
ให้แก่ชุมชน

การจัดหลักสูตรทุกลักษณะประสบปัญหาในด้านการจัดการเรียนการสอน การจัดแผนการเรียน
คุณภาพครูอาจารย์ การขาดแคลนเครื่องมืออุปกรณ์ และสื่อการสอน รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการ
เรียนการสอน

3. แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ มีข้อเสนอให้วิทยาลัยทบทวนนโยบายและบทบาท
ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรโดยพิจารณาความต้องการกำลังคนในการพัฒนาประเทศ ประกอบกับความต้องการ
ของชุมชนในเขตบริการ พัฒนาระบบการคัดเลือกผู้บริหารและครูอาจารย์ให้มีคุณวุฒิตตรงตามความต้องการของ
วิทยาลัย พัฒนาระบบการแนะแนวอาชีพ การติดตามประเมินผลผู้สำเร็จการศึกษา ตลอดจนการปฏิรูปโครง
สร้างและการบริหารงานของวิทยาลัย

ภาควิชา สวัสดิ์ศึกษา.....
สาขาวิชา พัฒนศึกษา.....
ปีการศึกษา 2541.....

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C740187 : MAJOR DEVELOPMENT EDUCATION

KEY WORD: VOCATIONAL EDUCATION / TRAINING / RURAL AREAS

CHANISTHA JONGPIPATVANICH : GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF
VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING FOR RURAL AREAS OF COMMUNITY AND
INDUSTRIAL COLLEGES IN CENTRAL REGION. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF.
CHANITA RUKPOLLMUANG, Ph.D. THESIS CO-ADVISOR : Mr. SUNTHORN SUNANCHAI,
Mrs. JARIYA TUPPAKUL NA AYUTHAYA, Ed.D. 242 pp ISBN. 974-331-386-9

The objectives of this study were (1) to survey vocational needs of the rural communities in the service areas of Community and Industrial Colleges in the central region; (2) to study the provision of vocational education and training programs of the colleges, namely, continuing education programs at the certificate level; vocational training services for the school-students and the community, and community academic center; (3) to study guidelines for the development of those programs. Document study, Interview, and focus-group discussion were employed in data collection from 4 selected colleges and service areas.

Findings were as follows:

1. Community vocational needs Knowledge needed in agricultural area were related to selection of grain and rice seeds, alternate growing of farm crops, and prevention of crop diseases. Dressmaking, color blending, yarn dyeing, fabric design, and production of local farm products were needed in home economics areas Administration and management as well as cooperatives were indicated in commercial areas while knowledge and skills related to technician work and other major industries of the community were suggested

Moreover, it was found that the community would prefer short-course training, home-based or employer-based education and information dissemination from the colleges.

2. State and problems of the Colleges. It was shown that no colleges offered program in agriculture, which was the major occupation of the community, in either the certificate or short-course programs. Some curriculum and areas of study provided were unrelated to the community needs. Besides, there were problems in relation to instruction, course planning qualification of the instructors, availability of educational equipment and media as well as learning environment.

3. Guidelines for developing education and training programs Revision of the colleges' policy and mission, revision and development of curriculum and instruction with regards to both the national and community needs, reorganization of the personnel selection system, development of vocational guidance and follow-up system, and restructuring the colleges' administration were recommended.

ภาควิชา..... Foundations of Education

สาขาวิชา..... Development Education

ปีการศึกษา..... 2541

ลายมือชื่อนิติ..... *C. J.*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *Chanita Rukpollmuang*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... *Jariya Tuppakul Na Ayuthaya*
Sunthorn Sunanchai

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาให้คำปรึกษา และ เสริมกำลังใจ จาก อาจารย์ที่ปรึกษาทั้ง 3 ท่าน คือ รองศาสตราจารย์ ดร. ชนิตา รักษ์พลเมือง อาจารย์ สุนทร สุนันท์ชัย อธิการบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน และ ดร. จริญญา ทัพพะกุล ณ อยุรยา ที่ปรึกษาร่วม ผู้วิจัยขอถือโอกาสนี้กราบขอบพระคุณอาจารย์เป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยตระหนัก และ ซาบซึ้งในความเมตตาของ ดร.ปาน กิมปี อาจารย์ วิศนึ ศิลตระกูล อาจารย์ กาลัก เต๊ะชันหมาก ดร. วรณี ไทยานันท์ อาจารย์ ศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการทำวิจัย รวมทั้งไม่ขอลืมน้ำใจของพี่ และ เพื่อน ทุกคน

ผู้วิจัยขอขอบคุณ อุตสาหกรรมจังหวัด เกษตรอำเภอ ศึกษาธิการจังหวัด โรงงานอุตสาหกรรม ผู้นำชุมชน ผู้บริหาร หัวหน้าคณะวิชา หัวหน้าแผนกวิชา ตลอดจนนักเรียนและนักศึกษาในวิทยาลัยการอาชีพที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 แห่ง ที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณแม่ และ ขอบคุณน้องทุกคนที่ได้ให้กำลังใจ และ สนับสนุน ในทุกด้านจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ชนิษฐา จงพิพัฒน์วนิชย์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ญ
สารบัญตาราง	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	10
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	10
1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	10
1.5 ข้อจำกัดในการวิจัย.....	12
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเพื่ออาชีพ	15
ตอนที่ 2 วิทยาลัยการอาชีพ.....	24
ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาชุมชน.....	37
ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับวิเคราะห์ระบบ	47
ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	58
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	71
ขั้นตอนที่ 1 วิธีดำเนินการวิจัย.....	71
ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	75
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานและความต้องการของชุมชนชนบท	

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ในเขตบริการของวิทยาลัยการอาชีพในเขตภาคกลาง.....	82
1.1 วิทยาลัยการอาชีพและชุมชนในเขตบริการของวิทยาลัยการอาชีพ	
ในเขตภาคกลาง.....	82
1.1.1 วิทยาลัยการอาชีพสระบุรี.....	83
(1) สภาพพื้นฐานของวิทยาลัย.....	83
(2) สภาพพื้นฐานของอำเภอพระพุทธบาท.....	85
1.1.2 วิทยาลัยการอาชีพนครปฐม.....	87
(1) สภาพพื้นฐานของวิทยาลัย.....	87
(2) สภาพพื้นฐานของอำเภอสสามพราน.....	88
1.1.3 วิทยาลัยการอาชีพกาญจนบุรี.....	90
(1) สภาพพื้นฐานของวิทยาลัย.....	90
(2) สภาพพื้นฐานของอำเภอท่าม่วง.....	91
1.1.4 วิทยาลัยการอาชีพนวมินทราชูทิศ.....	93
(1) สภาพพื้นฐานของวิทยาลัย.....	93
(2) สภาพพื้นฐานของเขตบึงกุ่ม.....	93
1.2 ความต้องการด้านอาชีพของชุมชนชนบทในเขตบริการของวิทยาลัย	
การอาชีพในเขตภาคกลาง.....	96
ตอนที่ 2 สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพของวิทยาลัยการอาชีพ	
ในเขตภาคกลาง.....	133
2.1 วิทยาลัยการอาชีพสระบุรี.....	133
2.1.1 นโยบายและการบริหารงาน.....	133
2.1.2 หลักสูตร.....	136
2.1.3 การจัดการเรียนการสอน.....	138
2.1.4 การวัดและประเมินผล.....	140

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

2.2	วิทยาลัยการอาชีพนครปฐม.....	140
2.2.1	นโยบายและการบริหารงาน.....	140
2.2.2	หลักสูตร.....	145
2.2.3	การจัดการเรียนการสอน.....	147
2.2.4	การวัดและประเมินผล	149
2.3	วิทยาลัยการอาชีพกาญจนบุรี.....	149
2.3.1	นโยบายและการบริหารงาน.....	149
2.3.2	หลักสูตร.....	154
2.3.3	การจัดการเรียนการสอน.....	155
2.3.4	การวัดและประเมินผล	158
2.4	วิทยาลัยการอาชีพนวมินทรราชูทิศ.....	158
2.4.1	นโยบายและการบริหารงาน.....	158
2.4.2	หลักสูตร.....	162
2.4.3	การจัดการเรียนการสอน.....	163
2.4.4	การวัดและประเมินผล	165
ตอนที่ 3 การนำเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพสำหรับชุมชน		
	ขอบทของวิทยาลัยการอาชีพในเขตภาคกลาง.....	166
5	สรุป อภิปราย และ ข้อเสนอแนะ	180
	รายการอ้างอิง.....	196
	ภาคผนวก.....	203
	ประวัติผู้วิจัย.....	242

สารบัญญัตินี้

ตารางที่	หน้า
1	5
2	6
3	8
4	35
5	70
6	73
7	74
8	76
9	98
10	99
11	104
12	108
13	113
14	116
15	118
16	121
17	124
18	127
19	130
20	134

สารบัญ (ต่อ)

ตารางที่

หน้า

21	จำนวนอาจารย์จำแนกตามสาขาวิชาของวิทยาลัยการอาชีพสระบุรี.....	135
22	จำนวนนักเรียนนักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษาจำแนกตามหลักสูตรแต่ละระดับของ วิทยาลัยการอาชีพ นครปฐม ปีการศึกษา 2539.....	141
23	จำนวนอาจารย์จำแนกตามสาขาวิชาวิทยาลัยการอาชีพนครปฐม.....	143
24	จำนวนนักเรียนนักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษา จำแนกตามหลักสูตรแต่ละระดับของวิทยาลัยการ อาชีพกาญจนบุรี.....	150
25	จำนวนอาจารย์จำแนกตามสาขาวิชาของวิทยาลัยการอาชีพกาญจนบุรี.....	152
26	จำนวนนักเรียนนักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษา จำแนกตามหลักสูตรแต่ละระดับของ วิทยาลัยการอาชีพมณฑลราชูทิศ.....	160
27	จำนวนอาจารย์จำแนกตามสาขาวิชาของวิทยาลัยการอาชีพมณฑลราชูทิศ.....	161
28	ข้อเสนอแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพ.....	167